

Turcja po wyborach lokalnych

Aleksandra Maria Spancerska

Ponowne zwycięstwo Ekrema İmamoğlu, kandydata opozycyjnej Republikańskiej Partii Ludowej (CHP) na burmistrza Stambułu, jest optymistycznym sygnałem dla tureckiej opozycji, która uległa podziałom po porażce w ubiegłorocznych wyborach parlamentarnych i prezydenckich. Sukces polityczny w wyborach lokalnych czyni İmamoğlu prawdopodobnym kontrkandydatem Recepta Tayyipa Erdoğan w wyborach prezydenckich w 2028 r.

31 marca br. odbyły się w Turcji wybory lokalne, podczas których obywatele wybierali burmistrzów 81 prowincji stanowiących najwyższy szczebel samorządu. Najlepszy wynik od lat 70. XX w. uzyskała CHP, zdobywając 37,8% głosów w całej Turcji, podczas gdy poparcie dla rządzącego ugrupowania Partii Sprawiedliwości i Rozwoju (AKP) wyniosło 35,5% w porównaniu z 44,31% głosów uzyskanych w wyborach lokalnych w 2019 r. Kolejne miejsca w tegorocznym wyścigu wyborczym zajęła Partia Ponownego Dobrobytu (YRP) z poparciem 6,2%, Partia Ludowej Równości i Demokracji (DEM) – 5,7%, Partia Ruchu Nacjonalistycznego (MHP) – 5% i Dobra Partia (İP) – 3,8%. CHP uzyskała kontrolę nad pięcioma największymi prowincjami Turcji: Stambułem, Ankarą, Bursą, Izmiem i Antalią. Po raz pierwszy od dwudziestu lat odniosła sukces m.in. w konserwatywnej prowincji Kilis, w której dotychczas zwyciężała AKP.

Kontekst przedwyborczy. Po porażce wyborczej w maju ub.r. opozycyjna koalicja [Stołu Sześciu](#) uległa rozpadowi, a dotychczasowego lidera CHP – Kemala Kılıçdaroğlu – zastąpił w listopadzie ub.r. młodszy przewodniczący, który opowiadał się za koniecznością wprowadzenia zmian w partii – Özgür Özel. Najważniejszym testem dla nowego przywódcy były marcowe wybory lokalne, zwłaszcza wyścig o zwycięstwo w największych miastach. Sytuację przedwyborczą komplikował fakt, że CHP nie uzyskała poparcia dotychczasowego sojusznika – Dobrej Partii – oraz prokurdyjskiej partii DEM, znanej wcześniej jako Ludowa Partia Demokratyczna (HDP). Wybory lokalne, podobnie jak [parlamentarne i prezydenckie](#), odbyły się w atmosferze

wzmoczonej kontroli obozu rządowego nad przekazem w tradycyjnych mediach, a kandydaci rządzącej koalicji AKP i MHP mieli większe szansę na dotarcie do opinii publicznej ze względu na łatwiejszy dostęp do funduszy na kampanię.

Kandydaci i tematy w kampanii wyborczej w Stambule. O urząd burmistrza Stambułu, największego miasta Turcji, ubiegał się Murat Kurum, kandydat koalicji AKP i MHP, który wcześniej pełnił funkcję ministra środowiska, urbanizacji i zmian klimatu oraz był współodpowiedzialny za nieudolną reakcję rządu na [trzęsienie ziemi](#) w ub.r. Jego kontrkandydatem był Ekrem İmamoğlu, który w trakcie powtórzonych wyborów samorządowych w 2019 r. pokonał kandydata obozu władzy Binalego Yıldırma – premiera w latach 2016–2018. Polityk CHP odniósł wówczas sukces dzięki poparciu wszystkich partii wchodzących w skład koalicji [Sojuszu Narodowego](#) oraz HDP.

Najważniejszym tematem w trakcie tegorocznej kampanii lokalnej była ochrona Stambułu przed trzęsieniami ziemi, które – zdaniem sejsmologów – są w tym mieście prawie nieuniknione, a kwestia ta zyskała na znaczeniu po trzęsieniu ziemi w południowo-wschodniej Turcji w ub.r. Kurum obiecywał wybudować 600 tys. domów, co stanowi odpowiednik ok. połowy zagrożonych zasobów mieszkaniowych Stambułu. İmamoğlu zobowiązał się także do wybudowania 20 tys. lokali dla biednych mieszkańców i wyremontowanie 110 tys. domów zagrożonych zniszczeniem podczas kataklizmu. Oprócz obietnic związanych z zabezpieczeniem miasta przedstawił postulat zorganizowania Igrzysk Europejskich w Stambule w 2027 r., finansowanie inicjatyw rozwijających technologię oraz sztukę,

a także otwarcie nowych zielonych przestrzeni. Obaj kandydaci zapowiedzieli także usprawnienia w zarządzaniu transportem publicznym.

Znaczenie Stambułu dla Turcji. Rywalizacja wyborcza o największe miasto Turcji jest ważna ze względów ekonomicznych, politycznych oraz społeczno-kulturowych. Stambuł ma ok. 15,7 mln mieszkańców, co stanowi ok. jedną piątą populacji kraju. W prowincji wytwarzane jest około 31% tureckiego PKB, czyli około 276 mld dol., co jest kluczowe dla funkcjonowania gospodarki państwa. Sprawowanie władzy w mieście jest ważne ze względów personalnych dla Erdoğan – to tutaj bowiem w 1994 r. zwyciężył w wyborach na urząd burmistrza z ramienia Partii Dobrobytu (RP), której wówczas przewodził Necmettin Erbakan – premier w latach 1996–1997. Po sukcesie na szczeblu lokalnym Erdoğan wkroczył do świata wielkiej polityki i stał się jednym z założycieli AKP, która sprawuje władzę w Turcji od 2002 r. Od początku rządów Erdoğan wyraźnie eksponuje muzułmański filar tożsamości kraju zarówno w wymiarze polityki zagranicznej jak i wewnętrznej, co ma także związek ze Stambułem. Był inicjatorem przywrócenia w 2020 r. funkcji meczetu kościołowi Hagia Sophia, który od czasów pierwszego prezydenta kraju Mustafy Kemala Atatürka miał status muzeum. Decyzja ta przyczyniła się do wzrostu polaryzacji społecznej w całej Turcji – między przedstawicielami świeckiej opozycji a zwolennikami konserwatywno-nacjonalistycznego obozu władzy. Stała się ponadto symboliczną manifestacją hegemonii politycznej Erdoğan na krajowej scenie politycznej.

Przyczyny porażki obozu władzy. Chociaż po zwycięskich wyborach prezydenckich i parlamentarnych w maju br. Erdoğan wprowadził [korektę w polityce gospodarczej](#), nie wpłynęło to znacząco na poprawę sytuacji w kraju. Jednym z głównych powodów przegranej obozu władzy w tegorocznych wyborach lokalnych był długotrwały [kryzys ekonomiczny](#), który spowodował pogorszenie sytuacji materialnej emerytów oraz pauperyzację klasy średniej w dużych miastach. Według danych państwowego urzędu statystycznego TÜİK roczna inflacja w Turcji w marcu br. wyniosła 67,07%, ale niezależny ośrodek ENAG Inflation Research Group podaje, że było to 121,98%.

Niezadowoleni z sytuacji są tradycyjni zwolennicy obozu władzy, co skutecznie zagospodarowała Partia Ponownego

Dobrobytu (YRP), której przewodniczy Fatih Erbakan – syn zmarłego byłego premiera. Ugrupowanie to w ubiegłorocznych wyborach weszło w skład Sojuszu Ludowego i poparło kandydaturę Erdoğan na prezydenta. W trakcie tegorocznych wyborów lokalnych partia wystawiła własnych kandydatów i odniosła zwycięstwo nad AKP w konserwatywnych prowincjach kraju, takich jak Yozgat i Şanlıurfa. Na YRP głosowali m.in. religijni konserwatyści w starszej grupie wiekowej, którzy dobrze wspominają rządy RP w latach 90., a także wyborcy niezadowoleni z utrzymywania przez Turcję dobrych relacji gospodarczych z Izraelem mimo trwającej wojny w [Strefie Gazy](#).

Wnioski i perspektywy. Zdecydowane zwycięstwo İmamoğlu w wyborach lokalnych – różnica głosów między nim a jego głównym rywalem wyniosła ponad 997 tys. (51,14% do 39,59%) – spowodowało, że stał się on najpoważniejszym przeciwnikiem politycznym Erdoğan. Na korzyść İmamoğlu przemawia fakt, że pozycjonuje się jako polityk centrowy i potrafi dotrzeć zarówno do tradycyjnej bazy CHP, jak i do wyborców kurdyjskich, co jest istotnym prognostykiem w kontekście wyborów prezydenckich, które odbędą się w 2028 r. Sukces wyborczy CHP w skali kraju może stać się asumptem do ponownej mobilizacji opozycji w przyszłych wyborach parlamentarnych i prezydenckich. Objęcie władzy przez opozycję może spowodować, że rządzący będą zainteresowani większym zaangażowaniem Polski – która popiera członkostwo Turcji we UE – w proces normalizacji relacji unijno-tureckich, m.in. w celu przyspieszenia modernizacji unii celnej i doprowadzenia do liberalizacji wizowej.

W najbliższej przyszłości wiele zależeć będzie od tego, czy nowe władze lokalne będą zdolne wykorzystać kredyt zaufania otrzymany od wyborców. W wymiarze wewnętrznym rządząca koalicja w dalszym ciągu posiada wystarczająco wiele czasu na odrobienie strat przed wyborami w 2028 r., a Erdoğan zapowiedział, że nie zlekceważy decyzji narodu wyrażonej w wyborach. Można się spodziewać, że obóz rządowy w Turcji będzie kontynuował dotychczasowe starania o pozyskanie inwestycji zagranicznych z Europy, państw Zatoki Perskiej oraz z Rosji, aby móc sfinansować pomoc dla regionów dotkniętych trzęsieniem ziemi oraz realizować program naprawy sytuacji gospodarczej w kraju.